

Wydział Architektury Politechniki Poznańskiej
Katedra Rysunku, Malarstwa, Rzeźby i Sztuk Wizualnych
dziedzina: sztuki plastyczne
dyscyplina: sztuki piękne

RECENZJA

dorobku artystycznego, dydaktycznego oraz rozprawy habilitacyjnej

Pani dr Anny Baran

w związku ze wszczęciem przez Radę Wydziału Sztuk Pięknych

Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu

postępowania habilitacyjnego w dziedzinie sztuk plastycznych

w dyscyplinie sztuki piękne

Zleceniodawca recenzji

Uczelnia: Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Wydział Sztuk Pięknych.

W związku z wszczętym w dniu 25 kwietnia 2019 r. postępowaniem o nadanie stopnia **doktora habilitowanego** dla **dr Anny Baran** w dziedzinie sztuk plastycznych, w dyscyplinie sztuki piękne Centralna Komisja ds. Stopni i Tytułów, dnia 9 października 2019 r. nr BCK - VII - L - 9883/19 powołała komisję habilitacyjną, powierzając mi funkcję **recenzenta** w rzeczonym postępowaniu habilitacyjnym. Do zlecenia została dołączona dokumentacja postępowania, złożona przez Habilitantkę, w wersji papierowej i elektronicznej.

1. Dokumenty do postępowania habilitacyjnego, w tym: wniosek o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego, kwestionariusz osobowy, poświadczona kopia dokumentu stwierdzającego posiadanie stopnia doktora.
2. Dokumentacja w formie pisemnej i elektronicznej (pendrive) zawierająca:
 - Autoreferat z opisem osiągnięcia artystycznego w j. polskim i j. angielskim
 - Zrealizowane osiągnięcie artystyczne z dokumentacją publicznej prezentacji dzieła w formie fotograficznej
 - Wykaz dorobku artystycznego wraz z dokumentacją wystaw i katalogów
 - Wykaz dorobku dydaktycznego, naukowego, publikacji oraz działalności organizacyjnej

Podstawowe dane personalne Habilitantki

Pani dr Anna Baran urodziła się w 1953 roku w Rzeszowie, jest absolwentką II Liceum Ogólnokształcącego oraz Państwowej Szkoły Muzycznej II stopnia w Rzeszowie. W latach 1973 - 1978 studiowała na Politechnice Rzeszowskiej uzyskując dyplom z tytułem magistra inżyniera budownictwa. W latach 1997 - 2002 studiowała Edukację artystyczną na Wydziale Pedagogicznym Uniwersytetu Rzeszowskiego, uzyskując dyplom w Pracowni Malarstwa prof. Popiołek - Rodzińskiej. Od 2009 roku zatrudniona jest na Uniwersytecie Rzeszowskim, początkowo na stanowisku asystenta w Pracowni Inżynierii Architektonicznej. W roku 2011 obroniła pracę doktorską na UMK w Toruniu i uzyskała tytuł doktora w dziedzinie sztuk plastycznych, w dyscyplinie sztuki piękne. Promotorem w przewodzie doktorskim był prof. Lech Kubiak, a praca doktorska składała się z serii obrazów oraz z pisemnej dysertacji pt. „Transpozycje układów rzeczywistych na układy abstrakcyjne”. Od 2019 roku pracuje na Wydziale Sztuki w Zakładzie Kształcenia Przestrzeni, Designu i Rytmu Uniwersytetu Rzeszowskiego na stanowisku adiunkta.

Ocena autoreferatu

Część pisemna pracy habilitacyjnej Pani dr Anny Baran stanowi rzeczowe i merytorycznie pogłębione dopełnienie artystycznej prezentacji. Składa się z kilku części. Poza podstawowymi danymi personalnymi Habilitantki, życiorysem wraz z informacjami dotyczącymi Jej zatrudnienia w jednostce naukowej, zamieszczony został autoreferat oraz prezentacja wskazanego osiągnięcia artystycznego, wykaz dorobku artystycznego i wykaz dorobku dydaktyczno - organizacyjnego. Autoreferat jest rzeczowym tekstem ukazującym genezę i analizę drogi twórczej Habilitantki. Wcześniejsze doświadczenia muzyczne ukształtowały wrażliwość Habilitantki, stanowiły swoistą inspirację dla działań plastycznych i przełożyły się zapewne na budowanie założeń ideowo - formalnych na wczesnym etapie Jej twórczej działalności. „Świat muzyczny wprowadził mnie w inną przestrzeń (...), nauczył harmonijnego, logicznego budowania kompozycji dzieła, a w niej pięknego łączenia elementów składowych, rozumienia potęgi działania dynamiki w malarstwie, budowania kontrastów (...)”. Analizując swoją twórczość Autorka podkreśla, że w Jej obrazach, w efekcie przełożenia świata dźwięków na świat kolorów tkwi specyficzna ich wartość i melodyka, której nie da się do końca zwerbalizować. Z opisu doświadczeń, fascynacji i dociekań malarskich, dokonanych przewartościowań i eksperymentów z materią malarską wyłania się portret pełnej pasji Artystki, a autoanaliza przebytej drogi twórczej na krawędzi dwóch równoległych światów muzyki i malarstwa stanowi wyczerpujące wyjaśnienie zagadnień związanych z istotą prezentowanych dokonań. Nie bez znaczenia dla twórczości Habilitantki jest zdobyte wykształcenie techniczne oraz doświadczenie projektowe, które znalazło bezpośrednie przełożenie „w postaci sprowadzenia wypowiedzi artystycznej do prostej syntezy zarówno form, kształtów, treści jak i syntezy kompozycyjnej i kolorystycznej”. W konkluzji autoreferatu Artystka podkreśla, że prezentowany w ramach dzieła habilitacyjnego zestaw obrazów jest efektem Jej doświadczeń życiowych, zdobytej wiedzy z zakresu edukacji plastycznej, muzycznej i architektonicznej, akcentując przy tym fundamentalne znaczenie kompozycji, koloru i światła w swojej twórczości, gdzie barwa i efekty luministyczne stanowią buďulec zarówno warstwy materialnej malatury obrazu jak i warstwy kontemplacyjnej, sprzyjając odczytywaniu treści malarskiej narracji w obrazie.

Ocena dzieła artysty

Zrealizowane osiągnięcia artystyczne „Pejzaże zewnętrzne, pejzaże wewnętrzne” ukazują nam Habilitantkę jako świadomą i dojrzałą Artystkę, która za pomocą środków malarskich realizuje konsekwentnie swoje zamierzenia artystyczne. Obrazy te koncentrują uwagę odbiorcy bardziej na odczuwaniu niż na rozumieniu przekazu, niewątpliwie obecnego w tych pracach, nie jest to jednak

przekaz stricte narracyjny, Artystka traktuje naturę jako punkt wyjścia, za ledwie pretekst do poszukiwań w płaszczyźnie obrazu, jako bytu autonomicznego. Paleta barwna prezentowanego zestawu prac jest szeroka, a w ramach poszczególnych obrazów często ograniczona do jednego lub dwóch kolorów dominujących w obrazie, z bardzo subtelnymi „odchyleniami” chromatycznymi w kierunku błękitów, zieleni, żółci, czy czerwieni. Farba nakładana jest zwykle w formie transparentnych warstw, często zamaszystym gestem. Rozwiązania kompozycyjne sprowadzone do dwóch schematów, all - over lub kompozycji zamkniętej z motywem umieszczanym w jej centrum. W wielu pracach Artystka duże znaczenie nadaje rytmowi i jego powtórzeniom w formie gestu. Często pozbawione granic przestrzenie koloru stanowią treść obrazu, a pospieszna notacja i syntetyczna forma tworzą niesprecyzowaną strukturę kompozycji, gdzie emocja i formalne zabiegi stanowią budulec tych abstrakcyjnych przestrzeni, przy czym kolor dla Artystki jest narzędziem służącym zarówno narracji jak i syntezie. Rozbudowane tonalnie płaszczyzny obrazów, często w ramach jednego koloru spełniają swoją funkcję narracyjną. Zapis istoty zjawisk, zdarzeń oraz emocji wraz z ich namacalną wręcz bezpośredniością uchwycenia, intuicyjną notacją malarską stają się wyrazem idei zapisanej w obrazie. Jest to rodzaj refleksyjnego, sensualnego malarstwa, w którym Artystka w sposób przenikliwy, poetycki i intuicyjny poszukuje brzmień barwy i harmonii w obrazie. Niewątpliwy, kontemplacyjny charakter tego malarstwa wynika z wrażliwie budowanej narracji w warstwie kolorystycznej, gdzie barwa pobrzmiewa wielością odcieni, a uogólnienie i syntetyczny zapis konkretnych treści zanika w gąszczu przenikających się wzajemnie plam koloru. Gęstość kolorystyczna w pejzażach Habilitantki sprawia, że właśnie kolor staje się w tych obrazach modulatorem formy, nośnikiem emocji, a rozwiązania warsztatowe pozwalają Jej oscylować między syntezą, a bogactwem nawarstwień. Budowane na bazie kontrastu przedstawienia malarskie o rozbudowanej fakturze w części obrazu i przeciwstawiane gładkim, bądź za ledwie rozedrganym płaszczyznom koloru tworzą ich warstwę dramaturgiczną, a umiejętne operowanie światłem poszerza pole odbioru powierzchni malarskiej, gdzie niemal namacalnie wyczuwalna jest lekkość i ciężar elementów zawieszonych w bezkresie przestrzeni. Na uwagę zasługuje właśnie szczególna umiejętność operowania środkami wyrazu, które budują przestrzenne relacje zarówno w pracach rysunkowych jak i malarskich Artystki. Podsumowując, stwierdzam, że zgłoszone przez Habilitantkę osiągnięcie naukowo - artystyczne zatytułowane „Pejzaże zewnętrzne, pejzaże wewnętrzne” i zaprezentowane w Wielkiej Brytanii (UCLAN Preston) jest na wskroś dojrzałym artystycznie projektem. Artystka stworzyła pełną poetyki malarską przestrzeń otwartą na zindywidualizowaną, wielopoziomową interpretację. Jest to dojrzała artystycznie praca, stanowiąca istotny element dyskursu na temat aktualnej sztuki.

Ocena osiągnięć artystycznych, naukowych

Z przedstawionej przez dr Annę Baran dokumentacji wynika, że jest ona autorem 27 wystaw indywidualnych (w tym 16 po uzyskaniu stopnia doktora). Poza Polską swoje prace prezentowała między innymi w Nowym Jorku, Czechach, Wielkiej Brytanii. Brała udział w 57 wystawach zbiorowych, po uzyskaniu stopnia doktora oraz w 39 wystawach zbiorowych przed uzyskaniem stopnia doktora (w latach 2000 - 2011). Konfrontowała swoje dokonania z dziedziny malarstwa z twórczością innych artystów między innymi na II Przeglądzie Sztuki Współczesnej Nowa Awangarda w 2018 roku w Katowicach. Organizując wydarzenia artystyczne, wystawy indywidualne i zbiorowe, nawiązała współpracę z BWA w Rzeszowie pełniąc funkcję komisarza wystaw konkursowych „Obraz, Grafika, Rysunek, Rzeźba Roku”, wystawy grupy ZPAMiG „Nastroje i Postawy” w ramach cyklicznie powtarzanego wydarzenia artystycznego w latach 2013, 2016, 2017 oraz organizując wystawy poplenerowe i indywidualne. Na uwagę zasługuje również podjęta przez Habilitantkę współpraca z Galerią Sztuki Milenium, Muzeum (Zespół Zamkowy - Nidzica), Galerią Zamkową oraz Galerią Designu w Bytomiu, czy Galerią To Tu w Rzeszowie, Galerią 71 w Nowym Jorku, Pałacem Sztuki we Lwowie, gdzie odbywały się poplenerowe wystawy Ikonopisania i Sztuki Sakralnej na Wołyniu. Habilitantka pełniła funkcję komisarza wystaw indywidualnych i współkomisarza wystaw zbiorowych, była uczestnikiem konferencji naukowych, brała również udział w wizytach studyjnych między innymi na Guru Jambheshwar University of Science and Technology, w 2014 roku. Jest autorką i współautorką publikacji. Z uznaniem przyjmuję informację o pracy i dokonaniach Artystki w dziedzinie upowszechniania i popularyzacji sztuki na Uniwersytecie Rzeszowskim oraz poprzez uczestnictwo w Międzynarodowych Plenerach Malarskich, organizowanych na Ukrainie, a także w Polsce (między innymi w: Myślenicach, Kolbuszowej, Jaworniku Polskim). Podsumowując dorobek artystyczny i jakość powstałych dzieł, ilość wystaw indywidualnych i zbiorowych Habilitantki oraz Jej dorobek naukowy i dokonania w dziedzinie upowszechniania i popularyzacji sztuki oceniam pozytywnie.

Ocena osiągnięć dydaktycznych

Habilitantka, dr Anna Baran przedłożyła obszerną dokumentację swojej pracy dydaktycznej i osiągnięć na tym polu. Doświadczenia pedagogiczne zdobywała już jako nauczyciel, później jako asystent, obecnie zatrudniona jest na stanowisku adiunkta na Wydziale Sztuki w Zakładzie Architektury Krajobrazu. Jako pracownik naukowo - dydaktyczny prowadzi zajęcia z rysunku i modelowania, geometrii wykreślnej, grafiki inżynierskiej, budowy obiektów architektury krajobrazu, efektów plastycznych w architekturze krajobrazu. Jest również autorem sylabusów do wszystkich pro-

wadzonych przedmiotów. Pełni funkcję promotora, recenzenta prac inżynierskich i magisterskich, konsultanta ds. inżynierskich i efektów plastycznych, kierownika plenerów studenckich, opiekuna Koła Naukowego „Perspektywa”. Załączona dokumentacja prac studenckich, towarzyszący im opis założeń programowych i refleksja nad dydaktyką pozwalają sądzić, że Pani adiunkt Anna Baran jest dobrym pedagogiem, szukającym różnych form działania plastycznego, otwartym na indywidualność studentów. Do osiągnięć dydaktycznych napewno należy zaliczyć pełnienie przez Panią Annę Baran funkcji promotora i recenzenta prac dyplomowych, organizację i prowadzenie praktyk plenerowych. Zawarte w dokumentacji informacje na temat dorobku dydaktycznego Pani dr Anny Baran wypełniają wymagania stawiane przed habilitantem w tym zakresie. Z załączonej dokumentacji wynika, że Pani doktor Anna Baran jest wartościowym wykładowcą, a Jej aktywność organizacyjna związana z funkcjonowaniem i promocją Wydziału Sztuki Uniwersytetu Rzeszowskiego, jak również zaangażowanie w działania związane z popularyzowaniem sztuki, oceniam dobrze.

Konkluzja

Jak wynika z przedstawionej dokumentacji, proces kształcenia, doksztalcenia i doskonalenia własnej wiedzy oraz umiejętności w zakresie sztuki, stawia nam w osobie Habilitantki wszechstronnie przygotowanego artystę i pracownika nauki. Osiągnięcia artystyczne, twórcze i dydaktyczne Pani doktor Anny Baran stanowią znaczny wkład w samą dyscyplinę i są również ich efektywnym przełożeniem na sferę nauki, dydaktyki i upowszechniania kultury oraz kształtowania estetycznych postaw polskiego społeczeństwa. Dorobek Habilitantki należy również szczególnie wysoko oceniać w aspekcie troski o zachowanie naszej tożsamości kulturowej. Niniejszym stwierdzam, że osiągnięcia artystyczne, twórcze i dydaktyczne Pani doktor Anny Baran spełniają wymagania artykułu 16 ustawy z dn. 14.03.2003. (z późniejszymi zmianami) o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki stawiane kandydatom do stopnia doktora habilitowanego sztuki.

dr hab. sztuki Joanna Stefańska